

AMERICA FOR
BULGARIA
FOUNDATION

**Център за икономически изследвания в
селското стопанство (САРА)**

БЮЛЕТИН №12

Декември 2018

Важно: Бюлетинът се издава в рамките на проект *“Засилване на аналитичния и публичен капацитет на Центъра за икономически изследвания в селското стопанство”* – САРА, подкрепен от Фондация *“Америка за България”*.

Всички мнения и твърдения, изразени в това или във всяко друго издание на САРА, са такива на техния автор и/или издател и не отразяват непременно възгледите на Фондация *„Америка за България“* или на нейните директори, служители или представители.

Всички становища, констатации, и/или изводи, изразени в тази публикация са на авторите и не отразяват непременно позицията на Института по аграрна икономика .

Зърнени и маслодайни култури

Моментно състояние в развитието на сектора в България

- Изследванията на CAPA за конкурентоспособността на зърнения сектор през предходната 2017 година показват най-високите си равнища, за всички години от 2000 г. насам. При максимална стойност на индекса от 1, която практически не може да бъде достигната от никоя страна в света, България през 2017 година има индекс от 0,77. Това означава, че в продуктово и стойностно изражение страната превишава с между 4-6 пъти средните световни показатели на човек от населението.
- До 2017 г., последната най-добра година по този показател е била 2014 г., когато индексът на конкурентоспособност е бил 0,76. През последните години се отчита видимо подобрене в стойностната компонентна на индикатора, което свидетелства, за приближаване по-близо до средните световни износни цени.
- Изкупните цени през зимните месеци по прогнози на CAPA ще бъдат: фуражна пшеница (Североизточен район) – 330-340 лв/т, хлебна пшеница – 350-360 лв/т, царевица (Централна Б-я) – 260-270 лв/т, ечемик (Югоизточна Б-я) – 340-350 лв/т, слънчоглед (Централна Б-я) – 520-530 лв/т.

Очаквания за развитието на производството и търговията със зърнени и маслодайни

- През м. декември, 2018 г., FOB цените на зърнените култури от Украйна отбелязват леко покачване. Прави впечатление свиване на разликата между цените на хлебна и фуражна пшеница, които от 20-25 US\$/т, вече са в рамките на 10 US\$/т. Хлебната пшеница и ечемика се изнасят на цена от 238 US\$/т, фуражна пшеница – 224 US\$/т. При царевицата цената нараства до 173 US\$/т.
- В следващите 2-3 месеца, влияние върху пазара на пшеницата ще оказва предлагането от южното полукълбо, както и новините за развитието на новите посеви. Цените извън Европа леко поевниняват и ако еврото повиши своя обменен курс, цената ще продължи надолу, докато в противен случай ще остане висока.
- По данни на [Oilworld](http://www.oilworld.com), производството на биогорива през календарната 2018 г. ще достигне 40,2 млн.т, с 11% повече в сравнение 2017 г. През 2019 г. се очаква нов скок до 44 млн.т. Това ще попречи на ценовото повишение поне до лятото на следващата година. Цените на всички маслодайни семена са насочени надолу, с изключение на рапицата, където цените заради ниската тазгодишна реколта и по-слабото очакване за новата вървят нагоре.
- През 2018 г. се отбелязаха най-ниските за последните 13 години цени на палмовото масло. Вносните цени в Ротердам са около 505 US\$/т. Средно за периода 2008-2018 г. цената е била около 780 US\$/т, като средногодишната вариация на цената през годините е около 13-15% и CAPA прогнозира покачване средно до 600-620 US\$/т за следващата 2019 година.

Цени България, лв./тон (без ДДС)

	09.2018	10.2018	11.2018	12.2018*	01.2019*
Хлебна пшеница	349,78	347,82	355,18	355	350
Фуражна пшеница	317,14	321,71	331,96	335	330
Ечемик	295,00	300,00	350,00	350	345
Царевица	270,77	263,94	265,56	265	265
Слънчоглед**	544,75	528,75	527,50	525	525

*Прогнозни цени

**Източник на информация за цената на слънчогледа – МЗХ и НСИ

- Липсва информация

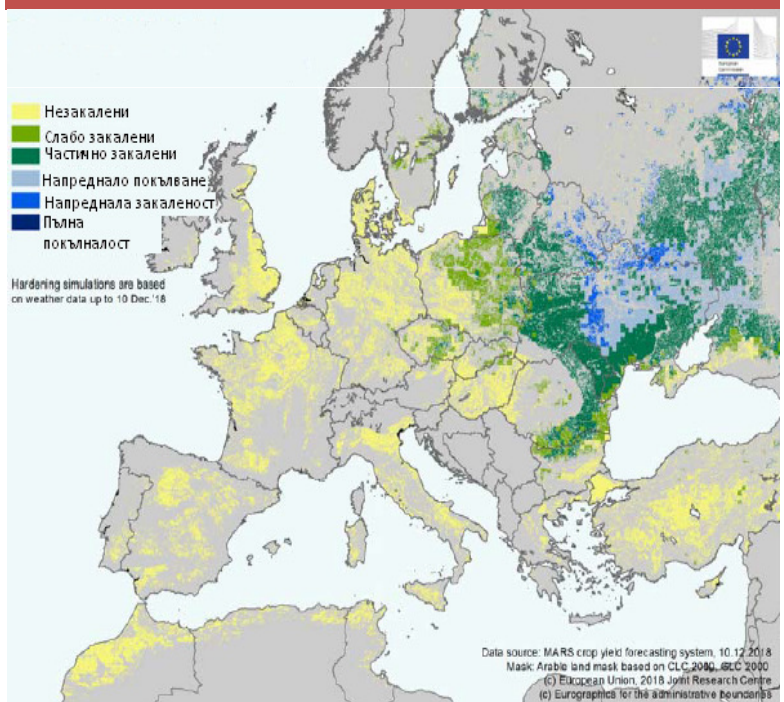
Източник: ЕК

Международна търговия (FOB цени)

	10.2018	11.2018	% изменение годишна база
Пшеница, евро/тон (Мексикански залив)	185,90	179,10	+17%
Ечемик, евро/тон (На място Минеаполис)	151,21	135,07	+12%
Царевица, евро/тон (Мексикански залив)	139,75	141,38	+11%
Слънчогледово олио, евро/тон (Мексикански залив)	625,27	621,26	-10%

Източник: <http://www.indexmundi.com/commodities/>

Развитие на зимната пшеница и степен на закаляване на посевните семена към 10 декември, 2018 г.

Източник: EC Joint Research Centre, MARS Bulletin, December, 2018

Зеленчукопроизводство

Развитие на производството на домати, пипер и краставици в България

- САРА изследванията за конкурентоспособността на зеленчукопроизводството, направени на базата на доματοпроизводството през 2017 година показват най-високите си равнища за последните поне 10 години. Индексът на конкурентоспособност през 2017 г. достига 0,49, при максимална стойност 1, което означава, че достигаме средните, съпоставими със световните равнища в това производство. По производствената компонентна имаме индекс от 0,46, докато в стойностната компонентна отбелязваме скок до 0,52. Високите нива на стойностната компонентна, която отчита brutните приходи от производството на домати се дължи на чувствителното нарастване на търгуваните цени, отнесено към външнотърговските световни цени.
- До 2017 г., индексът на конкурентоспособност на доματοпроизводството след 2007 г. непрекъснато намалява. Най-ниските стойности бяха отбелязани през 2014 година. Оттогава се забелязва постепенно увеличение, като през 2016 година цялостният индекс (обхващаш и производствената и стойностна компонентни) е изчислен на 0,42. Причината за подобрението на конкурентоспособността в производството на домати се дължи на повишаване на производството и особено на цените (реферирани към износните цени) в последните 2-3 години.
- Постигнатите през 2017 г. рекордни за последното десетилетие равнища на индекса на конкурентоспособност при домати свидетелстват за известно съживяване на това производство, но страната, особено след 2000 год. губи значителни позиции по този показател. На фона на съседни на нас страни, както и при сравняване в европейски мащаб, положението продължава да изглежда песимистично и влошено.

Актуални новини за зеленчукопроизводството

- За да избегне процедура за анти-дъмпингови мерки срещу вноса на мексикански домати в САЩ е въведена минимална референтна цена за същите, което има за цел да защити американските производители. Тази цена се договаря на всеки 5 години, като въпреки въведените средства, вносът на домати от Мексико през 2018 г. се очаква да бъде с над 15% повече от 2017 г.
- ЕС заема между 9-12% от производството на домати в света. През 2017 г. световното производство по данни на ФАО достига 182 млн.т. През 2018 г. се очаква производството да слезе до 175 млн.т., като ЕС ще спомогне за предвиждания спад. Производството в ЕС по изчисления на [ЕК](#) вероятно ще слезе до 16,9 млн.т, докато през 2017 г. е било 19 млн.т.
- ЕС има около 3% дял в световното производство на краставици, което между 88-90% е съсредоточено в Азия. Световното производство се очаква през 2018 г. да се запази на нивата от 2017 г. - около 83 млн.т.

Изкупни цени, лв./тон

	09.2019	10.2018*	11.2018*	12.2018*	01.2018*
Домати	0,67	0,80	0,90	0,95	1,05
Краставици	0,97	0,95	1,05	1,25	1,75
Пипер	0,60	0,65	0,70	0,80	1,00

Източник: НСИ

* - прогнозни данни без включен ДДС

Цени на едро, лв./кг.

	09.2018	10.2018	11.2018	12.2018*
Домати - оранжерийни	2,16	2,28	2,11	2,15
Домати - внос	1,43	1,62	1,56	1,92
Краставици - оранжерийни	1,30	1,67	2,16	2,60
Краставици - внос	1,24	1,33	1,83	1,88

ДКСБТ- Седмичен бюлетин на цените с включен ДДС

* - прогнозни данни

Цени на дребно лв./кг.

	09.2018	10.2018	11.2018	12.2018*
Домати	2,34	2,70	2,44	2,69
Краставици	1,79	2,27	2,93	3,03
Чушки (зелени)	1,82			

Източник: САПИ (седмичен информационен бюлетин)

* - прогнозни данни

Пазарна и маркетинг информация

- След 2 последователни години на високи цени при домати в ЕС през тази зима цените се очаква да бъдат по-ниски. През м.декември, 2018 г., средната цена на едро за ЕС е 1,05 евро/кг. За сравнение, средната петгодишна цена за същия месец е 1,1 евро/кг, дължащо се на ценовото покачване през зимата на 2016/17 г.
- През последните години вносът на домати извън ЕС се увеличава, докато износът намалява и самозадоволяването в ЕС намалява от 99% през 2015 година на 97% през 2017 г. и вероятно на около 96% през 2018 година.
- При пипера световните цени на едро през м.декември по данни на www.tridge.com отбелязват най-голямо увеличение в сравнение с домати и краставиците нараствайки до 1,75 USD/кг. Сред основните страни производителки в ЕС, цените остават на нива от 0,9-1,0 евро/кг. Голямо покачване на през м.декември на месечна база е регистрирано в Турция, където цената се повишава от 0,42 евро/кг до 0,68 евро/кг.
- През м.декември цените на краставиците в основните ЕС производителки (Испания, Холандия и Полша) отбелязват спад с около 32% на месечна база - до около 0,8 евро/кг, което не се е случвало през последните няколко години. Причина за това е доброто предлагане, като количествата обект на внос и износ са по-малки, което задържа цените.

Мляко и млечни продукти

Развитие на производството и търговията в България

- Изчисленията на САРА показват, че средната цена на кравето мляко отчетена от НСИ за 2018 г. ще бъде около 0,61 лв/кг, което е малко по-ниско от изкупната цена за 2017 г. През 2019 г. очакваме натиск върху цените, което да започне след пролетта на 2019 година, като резултат на намаление на световното потребление заради растящия риск от забавяне на икономическия растеж и спад в заетостта и заетостта на фона на растящото предлагане на мляко.
- Проучванията на САРА за конкурентоспособността на производството на краве мляко в страната показват, че индексът на конкурентоспособността слабо намалява през 2017 г. в сравнение с 2016 г. - до 0,52.
- Производственият компонент на индекса на конкурентоспособност отбелязва слабо намаление на годишна база от 0,48 до 0,46 поради намаление на добиваното краве мляко в страната.
- Стойностният компонент на индекса на конкурентоспособност през 2017 г. намалява повече в сравнение с 2016 г. от 0,61 до 0,58 заради по-голямото увеличение във външнотърговските цени на млечния протеин в световен мащаб..

Развитие на млечната верига в света

- За периода януари-октомври продължава да се отчита увеличение на изкупеното мляко в Съюза с 1,2%. В съвременен план страните постигащи по-ниски производствени разходи заради добра ефективност или високи добиви (Ирландия, Холандия, Полша) успяват най-добре да се възползват от настъпващите промени, докато най-засегнати се оказват южните страни в ЕС.
- Продължава процеса на освобождаване на запаси от сухо обезмаслено мляко (SMP) в ЕС, дължащите се на исторически ниската цена (около 1500 евро/т.) и добрата световна конюнктура. Очакваме цените на сухото мляко да се задържат на това ниво в следващите месеци до по-значимо намаление на запасите.
- Производството на мляко в Нова Зеландия нараства, въпреки прогнозирания спад на цените. В Австралия има намаление поради необичайно топлото време. Значителен ръст се отчита и в Южна Америка (Аржентина, Уругвай).

Актуална информация

- Отпускането на подпомагане „de minimis“ на овце и кози майки под селекционен контрол е поради проблемите с реализацията на продуктите от овце и козе мляко, довело до невъзможност за стопаните да реализират необходимите количества за да получат подпомагане по схемата за обвързано подпомагане за 2017 г. Проблемите се дължат на затрудненията в износа на тези продукти и високите цени на фона на ниските доходи на вътрешния пазар.

Цени на сурово мляко, лв/100 кг

	09.2018	10.2018	11.2018	12.2018*	01.2019*
България	58,13	59,26	62,68	63,00	64,00
ЕС (13)	61.06	63.06	63.70		

Източник:ЕК, Млечна обсерватория.. * Цените са прогнозни (САРА)

Цена на сухо мляко (обезмаслено), лв/100 кг

	09.2018	10.2018	11.2018	Δ%m-1	Δ%y-1
България					
ЕС (28)	309.0	305.1	312.9	2.6	6.7

Източник:ЕК (цените са към последна седмица на месеца)

Цена на масло, лв/100 кг

	09.2018	10.2018	11.2018	Δ%m-1	Δ%y-1
България	1864.0	1840.0	1824.0	-0.9	-0.9
ЕС (28)	1036.6	962.3	917.3	-4.7	-10.3

Източник:ЕК (цените са към последна седмица на месеца)

Цена на кашкавал Витоша/сирене Чедър, лв/100 кг

	09.2018	10.2018	11.2018	Δ%m-1	Δ%y-1
България	988.0	997.0	1004.0	+7.0	-3.1
ЕС (28)	659.1	643.5	614.1	-4.6	-3.9

Източник:ЕК (цените са към последна седмица на месеца)

Δ%m-1 - изменение на цената в сравнение с предходния месец

Δ%y-1 - изменение на цената в сравнение с предходната година

Насоки на политиката и тенденции в търговията

- Според проекция в доклад на ЕК за средносрочните перспективи пред селското стопанство, производството на краве мляко ще нарасне с 16 милиона тона до 2030 г. ЕС ще заема водеща позиция при експорта на млечни продукти за растящия световния пазар (с дял близо 35%), дължащо се основно на търсенето от страните в Азия и Африка. Очаква се Китай да остане най-големият вносител, но повишението на вътрешните цени и забавянето на икономическия растеж, ще се отразят негативно на нарастването на вноса в следващите 1-2 години. Фокусът при производството в Съюза ще бъде върху продуктите с добавена стойност, при които преработвателите имат конкурентно предимство.
- Износът на млечни продукти в света е над този от м.юли на предходната година. Търсенето на сирена е стабилно, с потенциал за растеж в Азия, при силна конкуренция от САЩ. Търговията с масла нараства умерено, като износа на ЕС бележи намаление поради по-високите цени. Украйна се изиявява, като значителен износител. Ситуацията на световния пазар е относително балансирана, с умерен ръст на производството и нарастване на търсенето. Цените на протеина и мазнините се движат заедно.

Месо

Производство и търговия на месо в България

- Изследванията на САРА показват, че индексът на конкурентоспособността при говеждото и телешкото месо през 2017 г. е 0,23. Счита се че при нива по-ниски от 0,25 страната е неконкурентоспособна на световния пазар и зависима силно от вноса на такава продукция. Тази стойност е най-ниска от трите изследвани групи месо и потвърждава високата зависимост на българския пазар от внос. В сравнение с 2016 г. се наблюдава подобряване на конкурентните позиции на страната ни, дължащо се предимно на намаления внос при слаб растеж в производството, както и на повишеното ценово равнище на българската продукция на международния пазар.
- Средното равнище на цената на едро при говеждото и телешкото месо през 2018 г. е 4,20 лв./кг, което е над нивото от предходните две години, което донякъде стимулира местното производство.
- Индексът на конкурентоспособността при свинското месо възлиза на 0,32 през 2017 г., което е индикатор за слаби пазарни позиции на глобалния пазар. Наблюдава се по-високи нива на стойностната компонентна на индекса, който през 2017 г. е 0,37, докато производствената компонентна е 0,26, което означава, че нарастване на производството в страната расте почти с темповете на световния ръст на свинско месо.
- През 2018 г. цените на едро на свинското месо се понижиха до 3,40 лв./кг (-11% на годишна база), като причина са по-ниските европейски цени, докато намалението на цените у нас е по-високо отколкото средноевропейското намаление.
- Пилешкото месо е с най-висок индекс на конкурентоспособност за 2017 г. – 0,45, което е близко до средните стойности в световен план. Производствената компонентна е на нива от 0,43 и показва слаб прогрес за последните 5 години. Основно подобрение в конкурентоспособността се дължи на покачането на стойностната компонентна заради нарасналите цени реферирани към износните котировки.
- През 2018 г. цената на пилешкото месо достигна едно от най-високите си равнища от 2014 г. насам – 3,00 лв./кг. Причина бе добрата световна конюнктура при по-слаб натиск от държавите предлагачи пилешко на по-ниски цени.
- При агнешкото месо цените на едро през 2018 г. бяха едни от най-високите около 11,30 лв./кг.

Важни събития през декември 2018

- Според прогнозите на експертите от ЕК, се очаква намаление на консумацията на месо в дългосрочен план, което е провокирано от промяната в потребителския модел на поведение: предпочитания към растителните протеини, най-вече сред младите хора (вегетарианци, вегани и др.); растящи изисквания към произхода на продукцията и методите на производство; намаляване покупките на прясно месо за сметка на преработените месо.

Цени, лв./тон кланично тегло

	09.2018	10.2018	11.2018	12.2018*	01.2019*
Говеждо и телешко месо	4148	3920	3793	3900	4000
Свинско месо	3326	3367	3417	3350	3400
Пилешко месо	2999	2733	2845	2850	2900
Агнешко месо	10621	10617	10624	-	-

*Прогнозни цени

- Липсва информация

Източник: ЕК

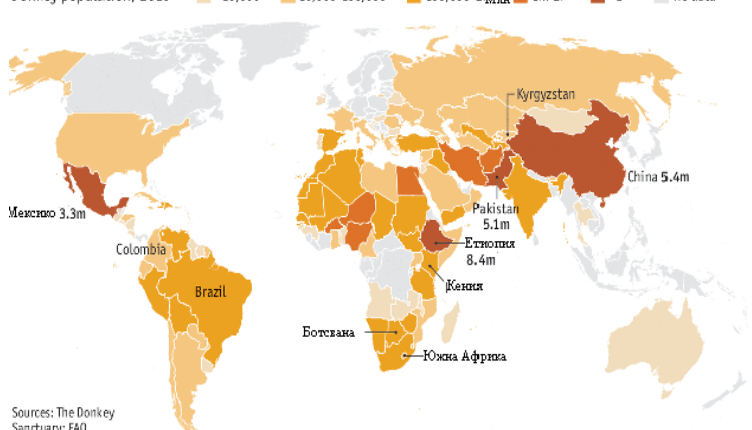
Пазарна информация. Световно производство и търговия

- Очаква се към 2030 г. общото производство на месо в ЕС да се задържи стабилно – около 48 млн. тона. Близо 90% от произведеното количество ще задоволява вътрешните потребности, но на човек от населението се прогнозира спад - от 69 кг през 2018 г. до 68 кг през 2030 г.
- Под влияние на повишената осигуреност със свинско месо, консумацията в ЕС през 2018 г. нарасна до 32,5 кг на глава от населението. Към 2030 г. се прогнозира потреблението в рамките на европейските държави да намалява слабо до 31,6 кг.
- За дванадесетте месеца от октомври 2017 г. до септември 2018 г. стойностният размер на износа на свинско месо от ЕС отбелязва намаление от 7% на годишна база. За същия период количеството на износа нараства слабо, но конкурентния натиск на по-ниските цени от САЩ, Бразилия и Канада задържа ниско равнището на експортните цени на европейските производители.
- Птичето месо е единственото, при което се прогнозира растеж на производството и консумацията в ЕС в дългосрочен план. Силното световно търсене ще стимулира производството. Оценките на САРА са през 2019 г. цените в ЕС да бъдат по-ниски от 2018 г. заради високите достигнати ценови равнища на фона на нарастващия по-евтин натиск от Бразилия.

Рязкото търсене на кожи от магарета доведе до драстичен спад в популацията през 2016 г.

Global assets

Donkey population, 2016

Източник: ФАО, <https://www.economist.com/graphic-detail/2018/03/30/donkey-skins-are-the-new-ivory>